

ข้อความเบื้องต้น

หัวข้อการศึกษา

1. ความมุ่งหมายและขอบเขตของการประกันภัย
2. วิวัฒนาการอุตสาหกรรมประกันภัย
3. ประเภทและประโยชน์ของการประกันภัย

สาระสำคัญ

1. การประกันภัยเป็นการเฉลี่ยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดแก่ชีวิตและทรัพย์สิน
2. การประกันภัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. หลักการและประโยชน์ของการประกันภัย

จุดมุ่งหมาย

เมื่อได้ศึกษาข้อความเบื้องต้นแล้วจะมีความรู้เรื่อง

1. ความมุ่งหมายและขอบเขตของการประกันภัย
2. ประวัติความเป็นมาของการประกันภัย
3. วิวัฒนาการธุรกิจการประกันภัยในประเทศไทย
4. หลักการประกันวินาศภัยและประกันชีวิต
5. ประโยชน์ของการประกันภัยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ข้อความเบื้องต้น

ชีวิตประจำวันของมนุษย์แทบทุกคน ธุรกิจและทรัพย์สินทั้งหลายที่อุบัติขึ้นในโลก ต้องเผชิญกับการเสี่ยงภัยตลอดเวลา มีโอกาสประสบภัยได้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของมนุษย์ หรือโดยเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ อาจกล่าวได้ว่าต้องตกอยู่ในภาวะแห่ง **ความเสี่ยง** ดังนั้น มนุษย์จึงได้เพียรพยายามค้นหาวิธีที่จะป้องกันมิให้เกิดภัยขึ้น หรือหากไม่มีทางเลือกเสี่ยงได้ ก็ต้องให้ได้รับความเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นักปราชญ์ในสมัยโบราณ ได้ค้นพบทฤษฎีขึ้น โดยมีชื่อว่า **กฎแห่งการเฉลี่ยความรับผิดชอบ (Law of Average)** กฎนี้มีหลักการสำคัญคือ การรวบรวมบุคคลที่ตกอยู่ในภาวะที่ต้องเสี่ยงภัยทำนองเดียวกันมารวมกัน โดยบุคคลในกลุ่มให้สัญญาต่อกันว่า จะต้องสละรายได้ส่วนหนึ่งซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก นำมารวมไว้เป็นกองกลาง หากบุคคลในกลุ่มผู้ใดประสบเคราะห์ร้าย ก็จะนำเงินที่สมาชิกได้เสียสละไว้ไปช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน มิให้ประสบเคราะห์กรรมต้องรับภาระความเสียหายแต่ผู้เดียว เป็นการเฉลี่ยความเสียหายไปยังสมาชิกในกลุ่มได้ช่วยกันรับผลเสียหายที่เกิดขึ้น¹

1. ความมุ่งหมายของการประกันภัย

การประกันภัยเป็นมาตรการสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมที่มนุษย์ใช้ในการป้องกันบรรเทา หรือผ่อนคลายการสูญเสียทางเศรษฐกิจ อันสืบเนื่องมาจากการเสียชีวิตของผู้เป็นกำลังสำคัญของครอบครัว หรือการสูญเสียทรัพย์สินอันเกิดขึ้นจากวินาศภัย หรือการโจรกรรม

1. ชูเกียรติ ประมูลผล, หลักการประกันชีวิต, (พระนคร : โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ, 2505) หน้า 26

ด้วยการยอมจ่ายค่าป่วยการที่ละน้อย โดยมีการกำหนดเป็นประจำเรียกว่า **เบี้ยประกัน** ให้แก่บริษัทรับประกัน และเมื่อเกิดเหตุภัย หรือเมื่อครบกำหนดระยะเวลาประกัน (ในกรณีการประกันชีวิต) บริษัทรับประกันจะจ่ายเงินทดแทนหรือเงินสะสมเป็นก้อนคืนให้ ตามจำนวนที่กำหนดไว้เป็นเงื่อนไขในสัญญา¹

2. ประวัติการประกันภัย

การประกันภัย เชื่อกันว่ามีมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว จากหลักฐานที่พบ การประกันภัย มีทั้งในเอเชียและในยุโรป นับตั้งแต่มนุษย์รู้จักการค้าขาย โดยเฉพาะการนำสินค้าไปจำหน่ายยังต่างท้องถิ่น ต่างเมือง ซึ่งต้องเสี่ยงภัยต่อความสูญเสีย ไม่ว่าจะเป็นด้วยน้ำมือโจรผู้ร้าย จึงได้มีประกันไว้ เพื่อความมั่นคงมั่นใจว่า จะได้รับความคุ้มครองจากผู้รับประกันในอันที่จะดูแลระมัดระวัง มิให้เกิดความเสียหาย หรือหากเกิดภัยขึ้นก็จะได้รับการชดเชยค่าเสียหาย ทั้งนี้ โดยยอมเสียค่าตอบแทนให้ในการคุ้มครองนี้

ทางทวีปเอเชีย เมื่อราว 3,000 ปี ก่อนคริสตกาล ชาวจีนซึ่งประกอบธุรกิจค้าขาย ได้ขนส่งสินค้าไปจำหน่ายต่างเมือง โดยทางเรือตามลำน้ำแยงซีเกียง ซึ่งเต็มไปด้วยภัยอันตรายจากกระแสน้ำซึ่งไหลเชี่ยวหรือโขดหินใต้ท้องน้ำ ซึ่งเมื่อเรือบรรทุกสินค้าไปชนเข้าก็จะอัปปาง ทำให้สินค้าได้รับความเสียหาย บรรดาพ่อค้าจึงได้ประกันไว้ โดยกระจายสินค้าที่บรรทุกไป แทนที่จะบรรทุกสินค้าทั้งหมดในเรือลำเดียว ก็จะกระจายแบ่งสินค้าไปบรรทุกในเรือหลายลำลำละ 1 หรือ 2 ห่อ โดยเชื่อว่าหากเกิดภัยวิบัติแก่เรือลำใด ความเสียหายก็จะเกิดเฉพาะสินค้าที่บรรทุกในเรือลำนั้น ส่วนสินค้าที่บรรทุกในเรือลำอื่น ก็มีโอกาสรอดภัย ซึ่งเป็นการเฉลี่ยความ

1. Edward Hedges, "Insurance", Encyclopedia Britannica, Vol. 12 (1963) p. 445

รับผิดชอบ เหนือความเสียหาย ให้กระจายออกไป

ทางทวีปยุโรป จากนั้นก็เรื่องกำเนิดการประกันภัย ซึ่งเมื่อประมาณ 5,000 ปีที่แล้วมาแล้ว ชาวบาบิโลน ซึ่งอาศัยอยู่แถบลุ่มน้ำยูเฟรติส ได้ผลิตสินค้าออกจำหน่าย และได้ส่งไปจำหน่ายยังเมืองต่าง ๆ โดยอาศัยลูกจ้างหรือทาส เป็นผู้ดำเนินการแทน พ่อค้าเจ้าของสินค้ามีความหวาดกลัวว่าลูกจ้างหรือทาสอาจจะโกง เมื่อรับสินค้าไปจำหน่ายและหลบหนีหายสาบสูญ จึงได้มีการทำสัญญากันว่า บรรดาลูกจ้างหรือทาสที่นำสินค้าไปจำหน่าย เมื่อได้กำไรก็จะได้รับส่วนแบ่งครึ่งหนึ่ง แต่ลูกจ้างหรือทาสต้องมอบทรัพย์สิน บุตร ภริยา ที่อยู่ทางบ้านให้พ่อค้าเจ้าของสินค้าเป็นประกัน หากหลบหนีหายไป หรือถูกโจรปล้นสินค้าไปหมด บรรดาทรัพย์สิน ที่อยู่ทางบ้านจะต้องถูกเจ้าของสินคาริบ และบุตรภริยาของทาสก็จะตกเป็นทาสไปด้วย ต่อมาได้มีการแก้ไขข้อตกลงใหม่ว่า หากโจรปล้นสินค้าไปหรือการสูญเสียสินค้าโดยมิใช่ความผิดของลูกจ้างหรือทาสแล้ว พ่อค้าเจ้าของสินค้าจะรับทรัพย์สินหรือเอาบุตรภริยา ลงมาเป็นทาสไม่ได้ นับว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นต้นกำเนิดของการประกันภัย¹

แนวความคิดและวิธีการของชาวบาบิโลน ได้ถูกใช้มานาน จนต่อมาเมื่อประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว ชาวกรีกได้นำมาใช้ โดยยอมให้อาเรือหรือสินค้าของตน เป็นประกันเงินกู้ยืม มาจากนายทุนในการจัดซื้อสินค้า เพื่อนำไปจำหน่ายยังต่างเมือง กิจการประกันในยุคนี้ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลาย จนถึงกับมีการจัดตั้งสถาบันประกันภัยขึ้นในกรุงเอเธนส์สมัยนั้น

สำหรับเรื่องการประกันชีวิต ไม่ปรากฏหลักฐานเริ่มแต่เมื่อใด ทราบกันแต่เพียงว่า

1. ไชยรงค์ ชูชาติ, ประวัติการประกันภัย, วารสารข่าวสารประกันภัย (1 มิถุนายน 2512)

ชาวกรีกและชาวโรมันสมัยโบราณ ได้มีการเรียกรายเงินช่วยเหลือการทำศพจากผู้ที่ไม่ร่วมประกอบพิธีทางศาสนาในโบสถ์ในวันอาทิตย์ ต่อเมื่อในหมู่พวกทหารได้มีการจัดตั้งสมาคมประกันขึ้น โดยสมาชิกผู้ตายจะได้รับเงินบำนาญเมื่อถึงวัยชรา หรือเมื่อเสียชีวิตก็จะได้รับความช่วยเหลือเงินทำศพ พฤติการณ์ดังกล่าวถือว่าเป็นต้นกำเนิดของการประกันชีวิต

กิจการประกันภัยได้วิวัฒนาการมาเป็นลำดับ จากวิธีการง่าย ๆ ปราศจากระเบียบแบบแผนที่แน่นอน มาเป็นการดำเนินงานที่มีหลักเกณฑ์ ราว ๆ ปี ค.ศ. 1310 ได้มีการจัดตั้งบริษัทประกันภัยขึ้นที่เมือง Flanders ในประเทศอิตาลี ในช่วงศตวรรษนั้น การค้าขายทางทะเลเจริญรุ่งเรืองมาก การประกันภัยทางทะเลได้รับความนิยมน้อย่างแพร่หลาย สัญญาประกันภัยทางทะเลเกี่ยวกับสินค้าของเรือซานตาคราลา ที่เมืองเจนัว เมื่อปี ค.ศ. 1347 ถือว่าเป็นสัญญาประกันภัยทางทะเลฉบับแรก

ในปี ค.ศ. 1574 พระนางอลิซาเบธ แห่งประเทศอังกฤษ ได้ตรากฎหมายจัดตั้งหอประกันภัยขึ้นสำหรับขายกรมธรรม์ประกันภัยทางทะเล ทำให้ธุรกิจประกันภัย ของอังกฤษได้เจริญก้าวหน้าเรื่อยมา จนจัดตั้งเป็นสมาคม สัญญาประกันภัยทางทะเลของอังกฤษฉบับแรกขึ้นที่นั่นก็คือ The Broke Sea Insurance Policy ซึ่งเก็บรักษาไว้ตั้งแต่ ค.ศ. 1647¹

1. เสริม สุขะ, ผู้แปล. การประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงศรีศิลป์, 2506)

3. วิวัฒนาการธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย

ก. ยุคต้น

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีชาวต่างประเทศเข้ามาทำการค้าขายกันมาก เชื่อว่าอาจมีการประกันภัยกันบ้างแล้ว โดยเฉพาะการประกันภัยทางทะเล และขนส่ง หากแต่เป็นการแพร่หลายกันในหมู่ชาวต่างชาติ คงไม่มีคนไทยเข้าไปร่วมในธุรกิจประเภทนี้¹

ตามหลักฐานที่มีอยู่ การประกันภัยในประเทศไทย ปรากฏขึ้นใน สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวคือ ประมาณ พ.ศ. 2368 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นทรงผนวชอยู่ ได้ทรงสั่งซื้อเครื่องพิมพ์จากประเทศอังกฤษ และโดยเกรงว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นในระหว่างขนส่ง จึงได้สั่งให้เอาเครื่องพิมพ์ดังกล่าวประกันภัยไว้ในการขนส่งในนามของพระองค์เอง ซึ่งถือได้ว่าไทยเราได้รู้จักวิธีการประกันภัยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 แล้ว

แต่ธุรกิจการประกันภัยได้เริ่มเป็นรูปร่างเป็นหลักฐานในประเทศไทย เมื่อสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีชาวต่างประเทศเข้ามาตั้งห้างค้าขายมาก ห้างฝรั่งเหล่านี้ บางห้างก็ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัยต่างประเทศด้วย เท่าที่ปรากฏมีดังนี้²

1. ห้างบอร์เนียว ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2399 เป็นตัวแทนของ Netherland India Sea and Fire Insurance Company รับประกันภัยทางทะเลและประกัน

1. พิศิษฐ์ สุขะวณิช, ประกันชีวิตในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอินเตอร์ไลฟ์, 2520) หน้า 1 (อัครสำเนา)

2. สมชาย ศิวะโกเศศ, ความเป็นมาของกองประกันภัย ข่าวพาณิชย์ฉบับพิเศษ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2506 (สิงหาคม 2506) หน้า 459

อัครค้ำยด้วย กับเป็นตัวแทนของ North China Insurance Company

2. ห้างสก็อต ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2399 เป็นตัวแทนของ Ocean Marine Insurance Company

3. ห้างบิกเกนแม็ก ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2401 เป็นตัวแทนของ Colonial Sea and Fire Insurance Company

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีพระบรมราชานุญาตให้บริษัท อีสเอเซียติก จำกัด ของชาวอังกฤษดำเนินธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทย ในฐานะเป็นตัวแทนบริษัท เอควิตาเบิลประกันภัย แห่งกรุงลอนดอน ปรากฏว่า สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เป็นผู้เอาประกันชีวิต เป็นคนแรกในประเทศไทย หลังจากนั้นธุรกิจประกันชีวิตก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะกรมธรรม์ประกันชีวิตทำเป็นภาษาอังกฤษส่งมาจากกรุงลอนดอน คนไทยจึงไม่สนใจ ธุรกิจประกันชีวิตจึงหยุดชะงักไปในปลายรัชกาลที่ 5 นั้นเอง

แต่ธุรกิจการประกันภัยที่มีใช้การประกันชีวิตก็ยังคงดำเนินกิจการต่อไป แต่ส่วนมากเป็นบริษัทตัวแทนของบริษัทประกันภัยต่างประเทศ สมัยนั้นห้างหรือบริษัทที่ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยโดยตรงยังไม่มี เว้นแต่บริษัท เรือเมลล์จีน-สยาม ได้รับอำนาจพิเศษให้ดำเนินกิจการรับประกันอัครค้ำย และรับประกันทางทะเลด้วย¹

นับได้ว่า กิจการประกันภัย การประกันชีวิต การประกันภัยทางทะเล การประกันอัครค้ำย และการประกันภัยรถยนต์ ในประเทศไทยก็ได้มีมาในเวลาไล่เรียงกันในรัชกาลที่ 5 คือ ประมาณเกือบศตวรรษมาแล้ว จึงไม่ใช่ของใหม่สำหรับเมืองไทย

1 . ไชยยศ เหมะรัชตกฎหมายว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2529) หน้า 12

ข. ยุคกลาง

การประกันภัยยุคนี้เริ่มตั้งแต่ ได้มีการจัดตั้งบริษัทประกอบธุรกิจการประกันภัยขึ้นในประเทศไทย เมื่อ ปีพ.ศ. 2472 มีบริษัทประกันภัยที่ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทย โดยคนไทยเป็นบริษัทแรก คือ บริษัทเตี้ยอันเป่าเซียม จำกัด และบริษัทเชียงใหม่รับประกันอัคคีภัยและอุทกภัย จำกัด ได้จัดตั้งขึ้นในปีเดียวกันนั้น บริษัทประกันภัยทั้งหมดที่ก่อตั้งขึ้นนี้เป็นบริษัทประกันวินาศภัยทั้งสิ้น¹

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2472 ถึง พ.ศ. 2484 ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น มีบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทยเพียง 10 บริษัทเท่านั้นและเป็นบริษัทประกอบกิจการประกันวินาศภัยทั้งสิ้น ไม่มีบริษัทใดประกอบธุรกิจการประกันชีวิต ส่วนบริษัทต่างประเทศได้จดทะเบียนถึง 62 บริษัท ประกอบธุรกิจทั้งการประกันวินาศภัยและประกันชีวิต

ค. ยุคปัจจุบัน

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2484 บริษัทประกันภัยของต่างประเทศถูกปิดกิจการเพราะตกอยู่ในฐานะชนชาติศัตรู ต้องหยุดประกอบกิจการไปเกือบทั้งหมด ดังนั้นในปี พ.ศ. 2485 บริษัทไทยเศรษฐกิจประกันภัย จำกัด ซึ่งได้จัดตั้งโดยคนไทยเป็นบริษัทแรกที่ประกอบกิจการประกันวินาศภัยและประกันชีวิต ในปีเดียวกันนั้นเองบริษัทประกอบการประกันชีวิต แต่เพียงอย่างเดียวที่จัดตั้งโดยคนไทย คือบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด ก็ได้จดทะเบียนก่อตั้งขึ้น²

การประกันภัยยุคปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นยุคพัฒนา ธุรกิจการประกันภัยได้เจริญ

1. ขจร จันทรรัตน์, ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนของบริษัทประกันภัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 29

2. กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานประกันภัย, รายธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2518 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานประกันภัย กระทรวงพาณิชย์, 2521) หน้า 101, 103

ก้าวหน้า ประชาชนให้ความนิยมนำประกันภัยมากขึ้น ยิ่งเมื่อหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 แล้ว ประชาชนได้ให้ความศรัทธาเชื่อมั่นในการบริหารและความมั่นคงของบริษัทมากขึ้น เพราะโดยผลของกฎหมายทั้งสองฉบับ ซึ่งให้อำนาจหน่วยราชการที่มีหน้าที่โดยตรงคือ **สำนักงานประกันภัย กระทรวงพาณิชย์** เข้ามา มีบทบาทควบคุมบริษัทประกันภัยโดยใกล้ชิด ธุรกิจการประกันภัยจึงได้รับความเชื่อถือและประชาชนทำประกันภัยมากขึ้น ปัจจุบันมีบริษัทรับประกันวินาศภัยรวม 63 บริษัท และบริษัทประกันชีวิตรวม 12 บริษัท ดำเนินกิจการมาด้วยดี

4. ประเภทการประกันภัย

การประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ **การประกันวินาศภัย และการประกันชีวิต** สัญญาประกันภัยทั้งสองประเภทนี้มีความหมายแตกต่างกันในลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง คือ สัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญาชดเชยค่าเสียหายตามจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ๆ แต่ไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ตกลงกำหนดกันไว้ ส่วนสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาใช้เงินจำนวนที่แน่นอนตามที่สัญญาได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

4.1 การประกันวินาศภัย เมื่อพิจารณาความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 861 กับมาตรา 869 ประกอบกับความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พุทธศักราช 2510 แล้ว อาจกล่าวได้ว่า สัญญาประกันวินาศภัย คือ สัญญาที่ผู้รับประกันวินาศภัยตกลงจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยในเมื่อมีความเสียหายอย่างใด ๆ เกิดขึ้น ซึ่งรวมทั้งการสูญเสียในสิทธิผลประโยชน์หรือรายได้ ที่อาจจะประมาณความเสียหาย หรือความสูญเสียเหล่านั้นเป็นเงินได้ ทั้งนี้ โดยผู้เอาประกันวินาศภัย ตกลงส่งเบี้ยประกันวินาศภัยเป็นการตอบแทน

ดังนั้น การประกันวินาศภัยจึงอาจทำได้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ถ้าบุคคลใด

มีความสัมพันธ์อยู่กับทรัพย์สินหรือสิทธิ หรือผลประโยชน์ หรือรายได้ใด ๆ ซึ่งถ้าหากมีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น ทำให้ผู้นั้นได้รับความเสียหาย และความเสียหายนั้น อาจจะมีประมาณเป็นเงินได้ บุคคลนั้นย่อมจะเอาประกันวินาศภัยได้ส่วนความเสียหายที่ไม่อาจประมาณเป็นเงินได้ เช่นความเศร้าโศกเสียใจ ความตกใจ หรือความเจ็บปวด แม้ในบางกรณีสามารถชดใช้เป็นเงินได้ ก็ทำให้ความเสียหายอันประมาณเป็นเงินได้ไม่ จึงไม่อาจเอาประกันวินาศภัยได้

หลักการที่สำคัญของการชดใช้ความเสียหายการประกันวินาศภัยก็คือ ผู้รับประกันจะชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งคำนวณกันใน ขณะ เวลา ณ สถานที่ที่เกิดภัย แต่ทั้งนี้ยอดเงินค่าสินไหมทดแทนต้องไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ตกลงเอาประกันไว้ แต่เริ่มทำสัญญาประกันวินาศภัย

การประกันวินาศภัยได้มีการทำกันหลายรูปแบบ สุดแต่ลักษณะของภัยที่เกิดขึ้น เช่น ประกันอัคคีภัย ประกันภัยรถยนต์ ประกันภัยขนส่ง ประกันภัยค้าจุน และประกันความรับผิดชอบ (ของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้าง และของผู้ขับขี้อยนต์) เหล่านี้เป็นต้น สำหรับการประกันภัยทางทะเล ซึ่งเป็นการประกันภัยชนิดหนึ่งที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมาตรา 868 บัญญัติให้การประกันภัยทางทะเล เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทะเล ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการประกาศใช้กฎหมายทะเล ดังนั้น การประกันภัยทางทะเลจึงต้องใช้บทบัญญัติ หลักกฎหมายทั่วไปมาใช้บังคับ

4.2 การประกันชีวิต การประกันชีวิต เป็นการประกันภัยประเภทหนึ่ง ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้ความหมายไว้โดยตรง เมื่อได้พิจารณาศึกษาความในมาตรา 861 ประกอบกับมาตรา 889 ซึ่งบัญญัติว่า "ในสัญญาประกันชีวิตนั้น การใช้จำนวนเงินย่อมต้องอาศัยความทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลคนหนึ่ง" ซึ่งมีความหมายว่า การประกันชีวิตคือ การประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยจะชดใช้เงินให้ผู้นั้น โดย

อาศัยเหตุแห่งการเสียชีวิตหรือการมีชีวิตรอคอย ภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันได้

ในต่างประเทศ ได้มีกฎหมายให้ความหมายของการประกันชีวิตทำนองเดียวกับของประเทศไทย ดังเช่น กฎหมายประกันภัยของมลรัฐ NEW YORK ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำนิยามการประกันชีวิตไว้ว่า หมายถึง "การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับเรื่องชีวิต ของบุคคลและรวมถึงการประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการประกันชีวิต"¹

ในประเทศอังกฤษ ได้มีกฎหมายประกันภัยบัญญัติความหมายของการประกันชีวิตไว้ว่า "เป็นสัญญาซึ่งผู้รับประกันยอมรับเอาสิ่งตอบแทน อันได้แก่ เบี้ยประกันภัยจำนวนหนึ่ง ซึ่งจ่ายให้ผู้รับประกันภัยตลอดชีวิตของบุคคลที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ เพื่อการจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้เมื่อบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือทรงชีพอยู่ตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้"²

ลักษณะสำคัญของสัญญาประกันชีวิตอีกประการหนึ่ง คือ มีลักษณะเป็นสัญญาการออมทรัพย์ เพื่อสร้างสวัสดิการให้ตนเองและครอบครัว ก่อให้เกิดความมั่นใจในอนาคต ไม่ว่าจะมียังชีพอยู่หรือเสียชีวิตไปแล้ว ครอบครัว จะไม่มีความเดือดร้อนเกี่ยวกับการเงิน เพราะผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายเงินจำนวนที่ได้ตกลงกันได้แต่ขณะเริ่มทำสัญญาประกันชีวิต เป็นการทดแทนการสูญเสียรายได้ในกรณีล่วงเข้าวัยชราไม่สามารถประกอบกิจการงาน หรือ

1. NEW YORK Insurance Law, Article 4, Section 46(1) "Life Insurance" "meaning every insurance upon the Lives of human beings and every Insurance appertaining there to....."

2. Halsbury's Law of England, Vol.22:Insurance (London:Butterworth Co.5 Publishers) LTD., 1958, P.272

ประสบอุบัติเหตุ ทูพลาภาพ ตลอดจนการสูญเสียความสามารถในการหารายได้ เช่น กรณีสูญเสียอวัยวะสำคัญ เช่น แขน ขา ตา เป็นต้น

สหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นิยมแบ่งประเภทของการประกันภัยออกเป็นหมวด ๆ ดังนี้¹

1. ประกันชีวิต (Life Insurance)
2. ประกันสุขภาพ (Health Insurance)
3. ประกันอุบัติเหตุ (Accident Insurance)
4. ประกันอัคคีภัย (Fire Insurance)
5. ประกันภัยทางทะเล (Marine Insurance)
6. ประกันความรับผิดชอบ (Liability Insurance)
7. ประกันภัยอื่น ๆ

อังกฤษ

สำหรับอังกฤษได้แบ่งประเภทของการประกันภัยออกเป็นหมวด ๆ ดังนี้²

- ก. ประกันภัยส่วนบุคคล
 1. ชีวิต
 2. อุบัติเหตุส่วนบุคคล

1. Francis T. Allen and Sidney I. Simon, Insurance : **General Principles**, (New Jersey Littlefield, Adams & Co., 1968) P. 20

2. J.M. Lightwood, The **Encyclopaedia** of Forms and Precedents, Vol.7 (London : Butterworth & Co. (publishers) Ltd., 1944), P. 462

ข. ประกันภัยทรัพย์สิน

1. ทางทะเล
2. อัคคีภัย
3. โจรกรรม

ค. ประกันความรับผิด

1. ความรับผิดต่อสาธารณะ
2. ความรับผิดของนายจ้าง

การประกันวินาศภัยต่างกับการประกันชีวิต

1. การประกันวินาศภัยเป็นการสัญญาชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง โดยคำนวณราคาแห่งความเสียหาย ณ สถานที่ วัน เวลา ที่เกิดภัย ซึ่งไม่มีความแน่นอน สุกแล้วแต่ว่าจะเกิดความเสียหายเท่าใด ก็จะได้รับชดใช้เท่านั้น แต่ไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่เอาประกัน ส่วนการประกันชีวิตนั้นได้กำหนดจำนวนเงินที่ผู้รับประกันต้องจ่ายไว้ เป็นจำนวนที่แน่นอน
2. เบี้ยประกันของการประกันวินาศภัยเป็นเงินค่าตอบแทน ที่ผู้เอาประกันมอบให้ผู้รับประกันเนื่องในการที่ผู้รับประกันได้ยอมตัวเข้ามารับเสี่ยงภัย ซึ่งผู้เอาประกันจะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็ต่อเมื่อเกิดภัยตามที่ระบุไว้ในสัญญา หากไม่เกิดภัยผู้รับประกันก็ไม่ต้องจ่ายค่าเสียหายให้ เพราะไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น แต่เบี้ยประกันของการประกันชีวิตมีลักษณะเป็นเงินออม เงินสะสม ผากไว้กับผู้รับประกัน ผู้รับประกันต้องจ่ายคืนให้ ไม่ว่าผู้เอาประกันจะมรณะหรือมีชีวิตอยู่ก็ตาม ผู้เอาประกันมีสิทธิได้รับคืนเมื่อครบสัญญาตามที่ตกลงกันได้
3. การประกันวินาศภัยนั้น การเสี่ยงภัยตกอยู่กับทั้งสองฝ่าย เบี้ยประกันที่ส่ง

นั้นมีจำนวนน้อยกว่าอัตราความเสียหายมาก ฝ่ายผู้รับประกันจึงเสี่ยงมาก ฝ่ายผู้เอาประกันก็เสี่ยงต่อการส่งเบี้ยประกัน ซึ่งไม่แน่ว่าจะได้รับค่าสินไหมทดแทนคืนเมื่อใด ส่วนการประกันชีวิตนั้น ผู้เอาประกันแทบจะไม่ต้องเสี่ยงเลย ไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ก็มีสิทธิได้รับเงินคืนเสมอ ผู้รับประกันตกเป็นผู้เสี่ยงฝ่ายเดียว

5. ประโยชน์การประกันภัย

การประกันภัยเป็นมาตรการสำคัญในการคุ้มครองเศรษฐกิจ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการประกันภัย อันได้แก่ผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยแล้ว การประกันภัยยังเป็นประโยชน์แก่สังคม ธุรกิจ และเศรษฐกิจของชาติโดยรวมอีกด้วย ดังแยกได้ดังนี้

5.1 เป็นการแบ่งเบาความเสียหายจากภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่มนุษย์ กิจการหรือทรัพย์สิน โดยเฉลี่ยความเสียหาย ไปยังบุคคลในกลุ่ม ให้ช่วยกันรับภาระความเสียหาย การประกันภัยจะช่วยให้ผู้เอาประกันที่เคราะห์ร้าย ได้รับการชดเชยความเสียหายด้วยทรัพย์สินจำนวนหนึ่ง เพื่อนำไปประกอบธุรกิจได้อีก

5.2 เป็นการช่วยให้ธุรกิจมีหลักประกันและความมั่นคง เพราะเมื่อประสบภัย ก็จะได้รับชดเชยความสูญเสียคืนมา เป็นผลให้สามารถประกอบธุรกิจนั้นต่อไปได้ หากไม่มีการประกันภัยแล้ว เมื่อมีภัยเกิดขึ้น ก็จะตกอยู่ในสภาพความล้มจม โอกาสที่จะก่อตั้งขึ้นใหม่คงจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้ การประกันภัยยังช่วยส่งเสริมในการลงทุน เพราะนักลงทุนมีหลักประกันความมั่นใจว่าจะไม่ประสบความเสียหายเนื่องจากภัยที่อาจเกิดขึ้น ความหวาดกังวลในการลงทุนของนักธุรกิจก็จะผ่อนคลายลง เป็นผลให้นักธุรกิจจะกล้าลงทุนเพื่อดำเนินงานขยายกิจการธุรกิจเพิ่มขึ้น

5.3 เป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการสร้างมาตรการป้องกันการเสี่ยงภัย

5.5 เป็นการสร้างเครดิตให้แก่ผู้เอาประกัน หากผู้เอาประกันเป็นนักธุรกิจ เมื่อได้ทำการประกันชีวิตหรือประกันภัยในกิจการ ธนาคารหรือสถาบันการเงินย่อมจะพอใจที่จะให้สินเชื่อ เพราะมีความหวังที่จะได้รับการชดเชยคืนจากบริษัทประกันภัยใน เมื่อหากมีภัยเกิดขึ้น

การประกันภัย เป็นระบบสร้างหลักประกันและสร้างสวัสดิการแก่ปวงชน มีคุณประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนส่วนใหญ่ หากผู้รับประกันภัยมิได้ดำเนินการถูกต้องตามหลักวิชาการ ปราศจากความซื่อสัตย์สุจริต หรือดำเนินการผิดพลาด ก็จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนอย่างมหาศาล เป็นผลกระทบกระเทือน ต่อเศรษฐกิจโดยรวม จำเป็นที่รัฐต้องควบคุมเพื่อให้ธุรกิจ การประกันภัย ดำเนินไปด้วยความราบรื่น สามารถอำนวยความสะดวกสุขให้ประชาชนสมเจตนารมณ์
